

DRUŽBENA ODGOVORNOST OBČIN PRI UPRAVLJANJU JAVNIH KOMUNALNIH PODJETIJ

mag. MATEJ LONCNER
pooblaščen revizor
BM VERITAS REVIZIJA D.O.O.
matej.loncner@bm-veritas.si

UPRAVLJANJE

- SSKJ opredeljuje izraz “upravljati” tudi kot:
  - »s širokim pomenskim obsegom s posebnimi pripravami uravnati delovanje česa«
- Občine lahko “uravnavaajo” poslovanje JKP preko različnih vzvodov:
  - odločajo o načinu izvajanja posameznih GJS (sprejemajo odloke, v katerih določijo način izvajanja posameznih gospodarskih javnih služb)
  - prejemajo in porabljajo »dajatve«, ki pomenijo pomemben delež odhodkov JKP (najemnine za infrastrukturo, okoljske dajatve)
  - odločajo o vrstah in obsegu izvajanja investicij v infrastrukturo, ki jo javna komunalna podjetja uporabljajo za izvajanje gospodarskih javnih služb
  - so (so)lastnice javnih komunalnih podjetij (sprejemanje letnih načrtov, letnih poročil, imenovanje uprave, ipd.)
  - opravljajo funkcijo regulatorja cen storitev GJS

SPREJEMANJE ODLOČITEV O NAČINU IZVAJANJA GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB

- 149. člen ZVO-1 opredeljuje obvezne občinske GJS s področja varstva okolja ter določa, da Vlada RS podrobneje predpiše:
  - vrste dejavnosti, komunalnih odpadkov in nalog, ki se izvajajo v okviru zgoraj navedenih javnih služb, ter
  - metodologijo za oblikovanje cen, **oskrbovalne standarde in tehnične, vzdrževalne, organizacijske ter druge ukrepe in normative za opravljanje teh javnih služb**
- Izvajanje GJS ureja vrsta Uredb in drugih predpisov, ki jih je sprejela Vlada RS

SPREJEMANJE ODLOČITEV O NAČINU IZVAJANJA GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB

- Občine izvajanje GJS podrobneje urejajo z odloki, odredbami, pravilniki oziroma navodili, sprejetimi na podlagi 65. člena ZLS
- Primeri odločitev občin, ki lahko pomembno vplivajo na poslovanje javnih komunalnih podjetij, so na primer:
  - način ločenega zbiranja odpadkov (ekološki otoki ali ločeno zbiranje odpadkov »od vrat do vrat«),
  - način odvoza kosovnih odpadkov (»na klic«, zbiranje kosovnih odpadkov na zbirnih mestih ob določenih terminih, odvoz kosovnih odpadkov ni organiziran ipd.),
  - pogostost odvoza posameznih vrst odpadkov (tedensko, enkrat na dva ali na tri tedne),
  - pogostost popisovanja vodomeroev (obračun akontacije mesečne porabe vode in poročna porabe ob letnem popisu vodomeroev ali obračuna porabe vode od popisa do popisa vodomeroev),
  - obravnavanje obračunskih vodomeroev pri večstanovanjskih stavbah,
  - pogostost praznjenja greznic ipd.

SPREJEMANJE ODLOČITEV O NAČINU IZVAJANJA GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB

- Način izvajanja GJS (oskrbovalni standardi) posledično med občinami niso vedno enaki
- Višje standarde kot predpiše občina -> višji so stroški poslovanja JKP
- Občine s sprejemanjem predpisov o izvajanju GJS lahko vplivajo na poslovanje JKP

POBIRANJE IN RABA DAJATEV

- Prihodki občinskih proračunov
  - Najemnina za uporabo javne infrastrukture (omrežnina)
  - Okoljske dajatve
- Zadosten vir za financiranje izvajanja obnovitvenih investicij v javno infrastrukturo
- Pogoji – namenska raba prejetih sredstev
- Nenamenska poraba dajatev se odraža v neizvajanju obnovitvenih investicij
- Neizvajanje obnovitvenih investicij v daljšem obdobju se odraža v:
  - Iztrošeni infrastrukturi
  - Potrebni višjih zneskih za izvedbo nujnih investicij v prihodnje
- Če občine v prihodnje ne bodo zmogle zagotoviti višjih zneskov za izvedbo investicij – BOD koncesije?
- Neposreden in posreden vpliv na poslovanje JKP

SPREJEMANJE ODLOČITEV O INVESTIRANJU V JAVNO GOSPODARSKO INFRASTRUKTURO

- Odločitve o vrsti in obsegu investicij v javno infrastrukturo sprejemajo občine
- Vrsta in vrednost javne infrastrukture vpliva na poslovanje JKP
  - Najemnine za uporabo javne infrastrukture
  - Stroški izvajanja GJS
    - Višji stroški materiala oziroma vzdrževanja zaradi iztrošene infrastrukture (defekti, klor, ipd.)
    - Visoki stroški obratovanja kot posledica neprimerne infrastrukture (neprimerna tehnologija, predimenzionirana infrastruktura, ipd.)
    - Višji stroški izvajanja GJS zaradi neobstoja primerne infrastrukture

NADZIRANJE JAVNIH KOMUNALNIH PODJETIJ

- Občine kot (so)lastnice nadzirajo poslovanje JKP preko svoji članov v NS oziroma skupščinah
- Župani so lahko samo člani Sveta ustanoviteljic (61. člen ZLS)
- Posvetovalni organ, namenjen “usklajevanju odločitev občin v zvezi z izvajanjem gospodarskih javnih služb”
- V praksi praviloma o vseh ključnih odločitvah odločajo župani
- Odgovornost opredeljena samo v ZGD -> župani za svoje odločitve ne morejo odgovarjati
- Smiselnost omejitev glede članstva županov v NS ali skupščinah (ZIntPK)?

NADZIRANJE JAVNIH KOMUNALNIH PODJETIJ

- NS oziroma skupščine med drugim:
  - Sprejemajo poslovne načrte
  - Spremljajo njihovo uresničitev
- Pristojnosti in odgovornosti članov NS in skupščin določena v ZGD
- Občine kot (so)lastnice lahko neposredno vplivajo na poslovanje JKP

REGULACIJA CEN STORITEV GJS

- Regulatorni organ so občine
- Področje regulacije cen storitev GJS v Sloveniji ureja en sam predpis (Uredba MEDO)
- Zadostna podlaga, ki občinam omogoča ustrezno regulacijo cen storitev
- Ustrezna regulacija zahteva aktivno vlogo občin -> namesto zgolj obdobjnega potrjevanja novih cen bi regulatorji morali zagotavljati, da bi vsi uporabniki plačevali ustrezno ceno vseh posameznih GJS (upravičeni stroški + reguliran donos)

REGULACIJA CEN STORITEV GJS

- Ustrezna regulacija mora zagotavljati:
  - Varovanje in zagotavljanje pravične obravnave uporabnikov storitev gospodarskih javnih služb
  - Zagotavljanje pravične obravnave vseh občin solastnic družbe

REGULACIJA CEN STORITEV GJS

- Poleg izvajanja določb Uredbe MEDO, bi občine morale opredeliti vsaj še:
  - Obračunsko obdobje
  - Postopke in roke za pripravo, pregled in potrditev elaboratov o oblikovanju cen storitev GJS
- Dodatno v primeru JKP v lasti dveh ali več občin:
  - Obveznost izvajanja poračunov tudi v primerih, kadar so obračunske cene posameznih GJS manj kot 10% višje od potrjenih

Obračunsko obdobje

- Izraz “obračunsko obdobje” (začetek, konec, trajanje) v Uredbi MEDO ni definiran
- Normalno bi bilo, da je obračunsko obdobje enako koledarskemu letu
  - Najmanj težav pri izdelavi elaboratov
  - V letu 2015 se pripravljajo elaborati za cene GJS za leto 2016 (od 1.1. do 31.12.), pri katerih pa se izvede poračun za leto 2014
- Možnost drugačne opredelitve obračunskega obdobja
- Omejitve predstavljajo določbe Sklepa komisije o uporabi člena 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljenega nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena

Obračunsko obdobje

- Zaradi zahtev po izvajanju poračunov mora biti obračunsko obdobje vnaprej določeno (znano)
  - Obračunsko obdobje morajo občine opredeliti v odlokih o izvajanju GJS
  - Če obračunsko obdobje vnaprej ni določeno oziroma se vsakokrat spreminja -> poračunov cen storitev GJS ni mogoče izvajati na ustrezen način
-

Obračunsko obdobje

- Primer :
  - JKP v 100% lasti ene občine, ki izvaja eno GJS
  - poenostavljena tarifa, ni donosa, ni neupravičenih stroškov
- Preteklo obračunsko obdobje (1.1. do 31.12.2014)
- Potrjena cena: 1,05 EUR/m³
- Obračunska cena: 1,00 EUR/m³
- Razlika za poračun: 0,05 EUR/m³
- Pri izdelavi elaborata uporaba predpostavk:
  - Prihodnje obračunsko obdobje 1.1. do 31.12.2016
  - Upravičeni stroški (1.000.000 EUR) in količine (1.000.000 m³) opravljenih storitev v 2016 bodo enaki kot v letu 2014
- Izračun predračunske cene z upoštevanjem poračuna:
- $1,00 \text{ EUR/m}^3 - 0,05 \text{ EUR/m}^3 = 0,95 \text{ EUR/m}^3$

Obračunsko obdobje

- Primer (nadaljevanje)

Leto	2014	2016
Potrjena cena (EUR/m ³)	1,05	0,95
količina (m ³)	1.000.000	1.000.000
Prihodki (EUR)	1.050.000	950.000
Stroški (EUR)	1.000.000	1.000.000
Poslovni izid (EUR)	50.000	-50.000

- Problemi:
- Če je dobiček v znesku 50.000 EUR v letu 2014 izkazan v bilančnem dobičku -> skupščina sprejme sklep o izplačilu bilančnega dobička
- Občina v letu 2016 ne potrdi novih cen (z veljavnostjo 1.1.2017) -> če bi vse predpostavke za leto 2017 ostale enake, bi se cena GJS v letu 2017 morala povišati in bi znašala 1,00 EUR/m³

Obračunsko obdobje

- Primer (JKP v lasti treh občin)
  - Predpostavke:
  - JKP Izvaja samo GJS, različne cene GJS med občinami, ni neupravičenih stroškov in donosa

	Občina A				Občina B			Občina C			SKUPAJ
	GJS 1	GJS 2	GJS 3	SKUPAJ	GJS 1	GJS 2	SKUPAJ	GJS 2	GJS 3	SKUPAJ	
Prihodki	500.000	200.000	350.000	1.050.000	900.000	850.000	1.750.000	500.000	800.000	1.300.000	4.100.000
Stroški	490.000	190.000	320.000	1.000.000	950.000	820.000	1.770.000	525.000	840.000	1.365.000	4.135.000
Poslovni izid	10.000	10.000	30.000	50.000	-50.000	30.000	-20.000	-25.000	-40.000	-65.000	-35.000

	Občina A				Občina B			Občina C			SKUPAJ
	GJS 1	GJS 2	GJS 3	SKUPAJ	GJS 1	GJS 2	SKUPAJ	GJS 2	GJS 3	SKUPAJ	
Prihodki	480.000	180.000	290.000	950.000	1.000.000	790.000	1.790.000	550.000	880.000	1.430.000	4.170.000
Stroški	490.000	190.000	320.000	1.000.000	950.000	820.000	1.770.000	525.000	840.000	1.365.000	4.135.000
Poslovni izid	-10.000	-10.000	-30.000	-50.000	50.000	-30.000	20.000	25.000	40.000	65.000	35.000

Obračunsko obdobje

- Primer (JKP v lasti treh občin)

	Občina A				Občina B			Občina C			SKUPAJ
	GJS 1	GJS 2	GJS 3	SKUPAJ	GJS 1	GJS 2	SKUPAJ	GJS 2	GJS 3	SKUPAJ	
Prihodki	500.000	200.000	350.000	1.050.000	900.000	850.000	1.750.000	500.000	800.000	1.300.000	4.100.000
Stroški	490.000	190.000	320.000	1.000.000	950.000	820.000	1.770.000	525.000	840.000	1.365.000	4.135.000
Poslovni izid	10.000	10.000	30.000	50.000	-50.000	30.000	-20.000	-25.000	-40.000	-65.000	-35.000

	Občina A				Občina B			Občina C			SKUPAJ
	GJS 1	GJS 2	GJS 3	SKUPAJ	GJS 1	GJS 2	SKUPAJ	GJS 2	GJS 3	SKUPAJ	
Prihodki	480.000	180.000	290.000	950.000	950.000	790.000	1.740.000	525.000	840.000	1.365.000	4.055.000
Stroški	490.000	190.000	320.000	1.000.000	950.000	820.000	1.770.000	525.000	840.000	1.365.000	4.135.000
Poslovni izid	-10.000	-10.000	-30.000	-50.000	0	-30.000	-30.000	0	0	0	-80.000

- Obračunske cene GJS v občinah B in C za manj kot 10% odstopajo od potrjenih
-> Uredba MEDO (ali kakšen drug predpis) ne predpisuje izvedbe poračuna
- Vendar:
- Poračunavanje zgolj previsokih cen dolgoročno slabša finančni položaj JKP
- Tak način ne zagotavlja enakopravne obravnave solastnic JKP
- Občini A je prikrajšana za del dobička tržne dejavnosti, ki bi ji sicer pripadal

Enotne cene GJS

- Dogovor o enotnih cenah GJS je mogoča rešitev tega problema
- Vendar – zgolj dogovor med občinami o zaračunavanju cen storitev GJS po enotnih cenah ni zadostni pogoj za to, da bo JKP storitve uporabnikom dejansko zaračunavalo po enotnih cenah
- Poleg:
  - ▶ enotne opredelitve obračunskega obdobja,
  - ▶ postopkov in rokov za pripravo, pregled in potrditev elaboratov o oblikovanju cen storitev GJS,
  - ▶ se morajo občine dogovoriti tudi o hkratni vsakokratni uveljavitvi novih cen storitev GJS v vseh občinah
  - ▶ V praksi bo to praviloma pomenilo, da je potrebno:
    - ▶ Prenesti pristojnost odločanja o cenah GJS iz občinskih svetov na skupni organ JKP (Svet ustanoviteljic)
    - ▶ Vnaprej določiti način potrjevanja novih cen (večina glasov, večina županov, 2/3 večina, 100% soglasje, ipd.)

Za konec

- Občine imajo na voljo zadosti vzvodov (mehanizmov), s katerimi lahko vplivajo na poslovanje JKP in jih nadzirajo
- Kljub temu se vprašanje upravičenih stroškov zastavi šele v postopku potrjevanja novih cen
- Več pozornosti velja v prihodnje nameniti iskanju razlogov za (pre)visoke cene GJS

Za konec

- Če so nove cene previsoke zaradi previsokega zahtevanega standarda izvajanja gospodarskih javnih služb, bi se veljalo vprašati, s kakšnimi informacijami so bili seznanjeni občinski svetniki pri sprejemanju odlokov
- Če so nove cene posledica predimenzionirane, predrage ali neprimerne infrastrukture, bi veljalo opredeliti razloge za to in sprejeti ukrepe, ki bi te razloge v prihodnje odpravljali
- Če so previsoke cene storitev posledica negospodarnega ravnanja (poslovanja) javnih komunalnih podjetij, bi se morali vprašati, kako občine izbirajo svoje predstavnike v nadzornih organih javnih komunalnih podjetij in kako le ti opravljajo svoje delo
- Če pa je nepotrjevanje ustreznih cen posledica drugih razlogov, pa velja razmisliti o tem, ali je sploh primerno, da regulacijo cen izvajajo občine

Za konec

- Upravljanje javnih komunalnih podjetij je proces
  - začne se s postavljanjem zahtevanih standardov
  - zaključi s preverjanjem in potrjevanjem ustreznih cen GJS
- Občine, ki ravnajo družbeno odgovorno morajo zagotavljati, da se bo vsaka izmed aktivnosti v tem procesu smotrno izvajala

Vprašanja?

5.
PROBLEMSKA
KONFERENCA
KOMUNALNEGA
GOSPODARSTVA

